

Μορφές πολιτευμάτων

Πολίτευμα είναι ο τρόπος με τον οποίο οργανώνεται και ασκείται η πολιτική εξουσία. Το **Σύνταγμα** είναι αυτό που ορίζει τι πολίτευμα έχουμε.

Είδη πολιτευμάτων:

α) μοναρχικά: εξουσιάζει ένα άτομο, ο μονάρχης/βασιλιάς

- **Απόλυτη μοναρχία** → η εξουσία του μονάρχη είναι **απεριόριστη**
- **Συνταγματική μοναρχία** → υπάρχει **Σύνταγμα**, το οποίο περιορίζει την εξουσία του μονάρχη (ο μονάρχης ψηφίζει τους νόμους μαζί με τη Βουλή και οι πράξεις του πρέπει να υπογράφονται και από τους υπουργούς)

β) ολιγαρχικά: η εξουσία ανήκει σε **λίγα πρόσωπα**, που μπορεί να έχουν αριστοκρατική καταγωγή

γ) δημοκρατικά: ο **λαός είναι κυρίαρχος**

- Τα στοιχεία από τα οποία αποτελείται το δημοκρατικό πολίτευμα είναι η **ελευθερία** και η **ισότητα**
- **Σχέση ελευθερίας-ισότητας:** στη δημοκρατία οι πολίτες συμμετέχουν στην άσκηση της εξουσίας και αποφασίζουν για τη ζωή τους, είναι δηλαδή ελεύθεροι άνθρωποι. Όλοι οι ελεύθεροι πολίτες πρέπει να συμμετέχουν εξίσου (το ίδιο) στην άσκηση της εξουσίας. Αν δε συμμετέχουν όλοι, κάποιιοι άλλοι αποφασίζουν για αυτούς, άρα δεν είναι ελεύθεροι.
- Στη δημοκρατία έχει πολύ μεγάλη σημασία η **ανθρώπινη αξία**. Οι άνθρωποι είναι διαφορετικοί μεταξύ τους, αλλά είναι ίσοι και έχουν **ίσες ευκαιρίες** για να αξιοποιήσουν τις ικανότητές τους.
- Στη δημοκρατία ισχύει η **αρχή της πλειοψηφίας**, αλλά ακούγεται και η γνώμη της μειοψηφίας.

Μορφές της δημοκρατίας

A) άμεση ή συμμετοχική: ο λαός ασκεί την εξουσία άμεσα, δηλαδή συμμετέχει σε λαϊκές συνελεύσεις και **αποφασίζει ο ίδιος** (Εκκλησία του Δήμου στην αρχαία Αθήνα, Ελβετία)

B) αντιπροσωπευτική κοινοβουλευτική δημοκρατία: ο λαός ψηφίζει τους αντιπροσώπους του, τους **βουλευτές** και αυτοί **αποφασίζουν**.

- 1. Βασιλευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία:** **αρχηγός είναι ο Βασιλιάς** (ισόβιο και κληρονομικό αξίωμα), αλλά δεν έχει πολλές εξουσίες και ο ρόλος του είναι συμβολικός. Στην πραγματικότητα **αποφασίζει η Κυβέρνηση** που εκλέγεται από το λαό (π.χ. Μ. Βρετανία, Ισπανία)
- 2. Προεδρευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία:** **αρχηγός είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας**, που εκλέγεται από τους βουλευτές, αλλά δεν έχει πολλές εξουσίες. Αυτή που **αποφασίζει είναι η Κυβέρνηση** που εκλέγεται από το λαό (π.χ. Ελλάδα, Ιταλία, Γερμανία)
- 3. Προεδρική κοινοβουλευτική δημοκρατία:** **ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι και αρχηγός του κράτους και πρόεδρος της Κυβέρνησης** και εκλέγεται είτε από το λαό (π.χ. Γαλλία), είτε από ένα ειδικό σώμα (π.χ. Η.Π.Α., Ρωσία)

Θεσμοί άμεσης δημοκρατίας στην αντιπροσωπευτική κοινοβουλευτική δημοκρατία:

- 1. Δημοψήφισμα:** το εκλογικό σώμα, δηλαδή οι πολίτες που είναι 18 χρονών και πάνω και έχουν την ελληνική ιθαγένεια, ψηφίζουν και αποφασίζουν με ένα «ναι» ή ένα «όχι» για ένα συγκεκριμένο θέμα π.χ. θα μείνουμε στη ζώνη του ευρώ ναι ή όχι.
- 2. Η λαϊκή νομοθετική πρωτοβουλία:** ο λαός ζητάει από τους βουλευτές να ψηφίσουν, καταργήσουν ή αλλάξουν ένα νόμο, ή διατυπώνει μια πρόταση νόμου και αποφασίζει μετά για αυτή με δημοψήφισμα. **(δεν ισχύει στην Ελλάδα)**
- 3. Η λαϊκή αρνησικυρία (veto):** οι πολίτες μπορούν να μαζέψουν υπογραφές για να μην ισχύσει ένας νόμος. **(δεν ισχύει στην Ελλάδα)**